

JANUSZ HAJKOWSKI

ur. 1937; Lublin

Miejsce i czas wydarzeń	Lublin, II wojna światowa
Słowa kluczowe	projekt Archiwum Historii Mówionej - opracowanie i udostępnienie online najcenniejszych zasobów, niemieckie podkopy pod kirkutem, żołnierze ukraińscy, Wałdowski Antoni, zabawy w podkopach,

Niemieckie podkopy pod kirkutem

Tu jest właśnie ten lej, który został sfotografowany przez lotników amerykańskich. Będziemy później za murem od ulicy Siennej, to zobaczycie, że na przeciwko, tam gdzie będzie widać w murze to miejsce, gdzie był ten podkop, ten magazyn niemiecki, to jest ten właśnie lej. Bo stąd śmy wyciągali [drewno], bo tak głęboko sięgały te magazyny niemieckie, te podkopy pod kirkutem. A tu widać jeszcze, że jest zabezpieczony ten dół, bo on jest głęboki. To jest zapaść, bo po prostu myśmy stąd wybrali ten szalunek drewniany, i to się zapadło. A tu był teren otwarty, tu nie było tych krzaków, tych drzew, tu była trawa tylko. Trawa i nic więcej. W murze była wbita dziura taka, że samochodem ciężarowym można było wjechać, co zobaczymy od ulicy Siennej. I tutaj coś wwożono, później wywożono, ale co to było? Nie miałem dostępu do tej wiedzy. Nie jestem w stanie nic powiedzieć. I tak mi się tutaj udało być obecnym przy tych wykopach, bo nadzorował tych więźniów, a pracowali więźniowie Zamku Lubelskiego, ten mój sąsiad Wałdowski. On był dowódcą straży i on tych więźniów tu pilnował. Jego synowie, a moi koledzy, przychodzili do ojca, i ja też przychodziłem. A pilnowali w ogóle całego otoczenia Ukraińcy. Oni byli sojusznikami Niemców. Oni pilnowali, wiedzieli, że to są synowie pana Waldońskiego, bo wtedy kazał nazwisko zmiękczyć z Wałdowski na Waldoński, więc mnie też uważali za jego syna. Mieliśmy dostęp, myśmy tu jeździli na tych wózkach, którymi wywożono tą ziemię z podkopów. Takie były wywrotki na szynach, wózki takie wahadłowe, i kołysały się, i w lewo, i w prawo, żeby przewrócić wywroteczkę i ziemię wysypać. To jak już skończyły się prace, to myśmy tam na tych wózkach sobie jeździli po tych szynach. To była nasza zabawa w czasie okupacji. Trochę tak dzisiaj dziwnie to brzmi, ale taka była rzeczywistość.

Data i miejsce nagrania	2021-06-17, Lublin
Rozmawiał/a	Piotr Lasota
Redakcja	Piotr Lasota, Małgorzata Mcejewska
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"